

Sofia Virta vihr ym.

Kirjallinen kysymys sotaa pakenevien raskaana olevien ja vauvaperheiden tuesta sekä suomalaisten vauvaperheiden resilienssin vahvistamisesta

Eduskunnan puhemiehelle

Venäjänsä hyökkäyksen seurauksena ukrainalaisten lasten ja perheiden tilanne on järkyttävä. Euroopassa on sota ja valtava humanitäärinen kriisi. Erityisen haavoittuvassa asemassa ovat sotaa pakenevat raskaana olevat naiset sekä vauva- ja lapsiperheet. Heidät on tunnistettava omana erityisryhmänä ja varmistettava, että näiden perheiden auttamiseksi tehdään Suomessa kaikki mahdollinen.

Lasten hätä ei saa jäädä kriisin keskellä näkymättömäksi. Vauvaikäisten tärkein kehitysympäristö ovat heidän vanhempansa. Sodan raskausaikaiset ja syntymän jälkeiset haittavaikutukset välittyvät vauvalle vanhemman huonovointisuuden kautta. Sotaa paenneiden vanhempien psyykkistä huonovointisuutta ja vuorovaikutusongelmia vauvan kanssa on arvioitava ja vanhemmille on tarjottava psykologista ja terapeuttista apua sekä ohjattua ryhmämuotoista toimintaa, joka mahdollistaa kokemusten jakamisen. Samaan aikaan tiedämme, että korona-pandemia on kuormittanut esimerkiksi neuvolapalveluita, joiden kuorma on jo nyt suuri. Herää huolta siitä, miten voidaan varmistaa koko loppuelämän kannalta haavoittuvaista odotus- ja vauva-aikaa elävien perheiden tuki.

Suomeen on saapunut yli 10 000 Ukrainan sotaa paennutta, ja arvioiden mukaan tulijoita voi kaiken kaikkiaan olla 40 000—80 000. YK:n mukaan yli puolet Ukrainan lapsista eli noin 4,3 miljoonaa lasta on jo jättänyt kotinsa. Luku tulee varmasti yhä kasvamaan ja on huomattavasti isompi, jos huomioidaan myös sotaa paenneet raskaana olevat naiset. Myös Suomeen on saapunut turvaa hakemaan niin raskaana olevia kuin aivan pienten vauvojen kanssa pakenevia vanhempia. Sodan myötä ihmisten auttamishalu on ollut suurta ja valtiollisten toimien rinnalla esimerkiksi useat järjestöt ja vapaaehtoistoimijat ovat koordinoineet erilaisia palveluja ukrainalaisten pakolaisten auttamiseksi. Myös yksityishenkilöt ovat aktivoituneet auttamaan.

Avun koordinaatiossa ja rakenteissa on kuitenkin havaittu puutteita viranomaisten taholla. Viranomaiset eivät ole riittävässä määrin kyenneet koordinoimaan apua, vaan tietoa sekä palveluita on saatavilla hajanaisesti. Pahimmillaan vaarana on, että pakolaiset joutuvat hyväksikäytön uhreiksi tai jäävät vaille tarvitsemaansa tukea. Myös auttamistahojen voimavarat ja resurssit voivat olla koetuksella joko taloudellisesti tai henkisesti koordinaation, ohjeistuksen tai tiedon ollessa hajanaista tai jopa puutteellista. Raskaana olevia ja vauvaperheitä kohdanneet ammattilaiset tarvitse-

Kirjallinen kysymys KK 153/2022 vp

vat säännöllisen ja vahvistetun konsultaation ja työnohjauksen, jotta he pysyvät työkykyisinä ja voivat auttaa hädässä olevia perheitä

On erityisen tärkeää, että jokainen sotaa paennut perhe tavoitetaan ja tiedetään, mihin he ovat majoittuneet. Pakolaisille tulee olla tietoa saatavilla kielellä, jota he ymmärtävät. Viranomaisten toimesta järjestettävät kotikäynnit vauvaperheille olisivat tärkeitä, jotta tuen tarpeet tulevat ilmi ja kyetään mahdollisimman hyvin ehkäisemään kaikkea hyväksikäyttöä sekä varmistamaan, että majoitusolosuhteet ovat perheelle hyvät. Erityishuomiota tulee kiinnittää niihin sotaa paenneisiin perheisiin, joissa on erityisen tuen tarpeessa olevia lapsia. Aikaisemmasta kokemuksesta tiedetään, että nämä lapset jäävät usein vaille tarvitsemiaan palveluita. Onkin erityisen tärkeää, että eri toimijoiden välisestä yhteistyöstä ja tietojen vaihdosta huolehditaan, neuvolapalveluiden riittävään resursointiin kiinnitetään huomiota ja että esimerkiksi tarvittavaa materiaalia käännetään ukrainan ja venäjän kielelle. Monet järjestöt tekevät tätä työtä jo nyt, mutta resurssit ovat puutteellisia ja tuki hajanaista.

Sotaa pakenevissa on myös raskaana olevia äitejä. Vapaaehtoisia synnytystukihenkilöitä doulia toimii useilla paikkakunnilla ympäri Suomea. On tärkeää varmistaa, ettei kukaan sodan järkyttävistä oloista paennut raskaana oleva joudu synnyttämään Suomessa yksin, vaan jokaisella tulee olla mahdollisuus tukihenkilöön.

Monet tahot tekevät jo tai valmistelevat toimia, joilla voidaan auttaa tänne saapuvia perheitä joko itse tai yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Pandemia osoitti järjestökentän ketteryyden vievän apua kriisin keskellä nopeasti sitä tarvitseville, ja olisikin tärkeää, että esimerkiksi järjestötoimijoille varmistetaan riittävät toimintaedellytykset avun tarjoamiseen. Järjestöillä on myös tärkeää kokemusta esimerkiksi kriisi- ja traumatyöstä. On kuitenkin välttämätöntä, että viranomaiskoordinaatio on olemassa ja toimii. Tarvitaan rakenteet auttamiselle, eikä tämä voi jäädä vain järjestö- ja vapaaehtoistoimijoiden vastuulle. Myös monet vapaaehtoiset voivat tarvita sekä konkreettista apua auttamiseen että tukea omaan psyykkiseen jaksamiseensa auttaessaan hyvin järkyttävistä oloista tulevia ja vaikeita menetyksiä kohdanneita ihmisiä.

Myös imetyksen tuelle on saapuvien joukossa paljon kysyntää, ja on tärkeää, että synnytyspalveluiden rinnalle nostetaan myös imetykseen saatava tuki. Imetyksen merkitys korostuu entisestään turvattomina aikoina. Sodissa, katastrofeissa ja muissa kriiseissä imetys on vauvojen ja pienten lasten ruokaturvan kulmakivi, joka ei horju toimitusketjujen tai hygieniaoitojen heikentyessä. Olemme edelleen myös keskellä pandemiaa, minkä vuoksi rintamaidon antama infektiosuoja on tärkeä osa pienten lasten terveyden edistämistä.

Ukrainan sota on järkyttänyt myös suomalaisia odottavia ja vauvaperheitä. Pandemia-ajan tiedetään kuormittaneen perheitä jo valmiiksi ja lisänneen tuen tarpeita. On erittäin tärkeää, että nykyisessä tilanteessa huomioidaan perheiden mahdollinen lisääntynyt stressi, ahdistus ja esimerkiksi synnytyspelko sekä tuetaan apua tarjoavia järjestöjä ja muita toimijoita. Odotus- ja vauva-ajan mielenterveysongelmien tunnistamiseen ja hoidon tehostamiseen panostaminen voisi olla apuna sekä lapsi- että mielenterveysstrategiaan sisältyvän ennalta ehkäisevän mielenterveystyön kehittämisessä ja rakentamisessa. Esimerkiksi vertaistuki-, chat- ja puhelinpalveluiden riittävä resursointi on tärkeää.

Kirjallinen kysymys KK 153/2022 vp

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitämme asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Miten ja ketkä viranomaiset varmistavat, että Ukrainan sotaa pakeneville raskaana oleville sekä vauvaperheille tarjotaan paras mahdollinen tuki ja

minkälaisin keinoin pyritään vahvistamaan suomalaisten odottavien ja vauvaperheiden tuki lisääntyneiden huolten, pelkojen sekä ahdistuksen keskellä?

Helsingissä 29.3.2022

Sofia Virta vihr
Mirka Soinikoski vihr
Päivi Räsänen kd
Mari-Leena Talvitie kok